

فرماندهی معظم کل قوا: جنگ نرم؛ راست است. چه بکنم اگر کسی نمی‌بیند؟! من دارم می‌بینم صحنه را، تجهیز را، صفارایی‌ها را، دهن‌های با حقد و غضب گشوده شده و دندان‌های با غیظ به هم فشرده شده علیه انقلاب امام و همه آرمان‌ها و کسانی که به این حرکت دل بستند را. (۸۷/۶/۱۴)

طراحی ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم در جمهوری اسلامی ایران

حسین ظریف‌منش^۱، محمد تولایی^۲ و رضا مقیسه^۳

تاریخ دریافت: ۹۲/۸/۴

تاریخ پذیرش: ۹۲/۱۱/۱

چکیده

جنگ نرم، واقعیتی غیرقابل انکار است، چنانچه تدبیری برای مقابله با آن اندیشیده نشود، نه به معنای فقدان این واقعیت بلکه به معنای غفلت است و اگر برای مقابله با آن اقدام شود، ولی برای چنین اقدامی برنامه‌ریزی، هدایت و هماهنگی لازم وجود نداشته باشد، اقدام‌ها به نتیجه مطلوب منتهی نخواهد شد. این تحقیق با روش توصیفی-پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری تحقیق، ۷۰ نفر از مسئولان و کارشناسان حوزه‌های گوناگون کشور هستند که با جنگ نرم آشنایی داشته و در سطح راهبردی در کشور، مسئولیت مقابله با دشمنان را داشته‌اند. روش نمونه‌گیری، تصادفی، ابزار نمونه‌گیری، پرسشنامه با پرسش‌های بسته و در بعضی موارد باز است که برای اعتبارسنجی از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. یافته مقاله بیانگر آن است که مقابله با جنگ نرم، نیازمند حضور همه نهادها یا سازمان‌های مرتبط و کلیدی کشور در ساختاری راهبردی برای «ایجاد سامانه رصد صحنه جنگ نرم و مدیریت راهبردی آن» و «هدایت و هماهنگی عملیات مقابله با جنگ نرم» است.

واژگان کلیدی: جنگ نرم، مدیریت راهبردی، ج.ا.ایران، انقلاب اسلامی، آمریکا.

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه جامع امام حسین(ع)

۲. دکترای دوره عالی جنگ دانشگاه جامع امام حسین(ع)

۳. کارشناس ارشد مطالعات دفاعی استراتژیک دانشگاه جامع امام حسین(ع)

مقدمه

با پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، ماهیت ضداستکباری آن در سیاست خارجی ج.ا.ایران نمود یافت و با الهام‌بخشی آن برای ملت‌ها و نهضت‌های آزادی‌بخش و آزادیخواه اعم از مسلمان و غیرمسلمان، استکبار جهانی متوجه آن قدرت عظیم الهی شد و از همان ابتدا انواع تهدیدها اعم از سخت و نرم را علیه آن اعمال کرد.

رهبر بصیر، حکیم و فرزانه انقلاب اسلامی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، در این راستا می‌فرمایند: «مخالقان، نظام را، این حرکت بر اساس حکم الهی و دین الهی را بر نمی‌تابند ... آثار مترتب بر این نظام را در دنیا می‌بینند... و این، منافع مادی آنها را تهدید می‌کند. به هر حال می‌فهمند منشأ، اینجاست؛ لذا مقابله می‌کنند، معارضة می‌کنند» (بیانات فرماندهی معظم کل قوا حضرت امام خامنه‌ای در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری در مورخه ۱۳۸۸/۱۲/۰۶).

بر این اساس، جنگی که استکبار جهانی و در رأس آنها آمریکا در حوزه نرم علیه انقلاب اسلامی به راه انداخته‌اند، در واکنش به تهدیدهایی است که از سوی انقلاب اسلامی متوجه منافع مادی آنها بوده و طبیعی است که با قوت و قدرت گرفتن فزاینده انقلاب اسلامی و به‌ویژه گسترش روزافزون آن در اقصی نقاط جهان، نه تنها دشمنی آنها کنار گذاشته نخواهد شد، بلکه ابعاد و دامنه این دشمنی و اقدام‌ها از جمله در حوزه جنگ نرم نیز توسعه خواهد یافت.

معظم‌له در تبیین استفاده دشمن از جنگ نرم علیه انقلاب اسلامی و ملت ایران این چنین می‌فرمایند: «جنگ نرم؛ راست است، این یک واقعیت است... چه بکنم اگر کسی نمی‌بیند؟! چه کار کند انسان؟! من دارم می‌بینم صحنه را، می‌بینم تجهیز را، می‌بینم صف آرایی‌ها را، می‌بینم دهان‌های با حقد و غضب گشوده شده و دندان‌های با غیظ به هم فشرده شده علیه انقلاب و علیه امام و علیه همه این آرمان‌ها و علیه همه آن کسانی که به این حرکت دل بسته‌اند را؛ اینها را انسان دارد می‌بیند» (بیانات فرماندهی معظم کل قوا

حضرت امام خامنه‌ای در دیدار با جمعی از شعرا در مورخه ۱۳۸۸/۰۶/۱۴. در جایی دیگر افزوده‌اند که: «امروز جمهوری اسلامی و نظام اسلامی با یک جنگ عظیمی مواجه است» (بیانات فرماندهی معظم کل قوا حضرت امام خامنه‌ای در دیدار با دانشجویان و نخبگان علمی در مورخه ۱۳۸۸/۰۶/۰۴).

چطور ممکن است جنگ در کشور واقعیت داشته باشد و تمامی ارکان و اجزای آن کشور، آماده و در حال مقابله با دشمن نباشند؛ این تحقیق یکی از عوامل مؤثر در نارسایی یادشده را فقدان ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم در کشور می‌داند؛ این فقدان حتی باعث کاهش اثربخشی نهادها یا سازمان‌هایی نیز شده است که در این حوزه فعال هستند. هدف تحقیق حاضر، این است که ضرورت و تشکیل ساختار سطح راهبردی مقابله با جنگ نرم را به همراه مأموریت، وظایف و اعضا در کشور اثبات نماید. این پژوهش، از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش، ماهیت توصیفی-تحلیلی دارد و داده‌های مورد نیاز از روش کتابخانه‌ای و پیمایشی گردآوری شده‌اند. در این تحقیق، ابتدا مأموریت، وظایف و اعضای ساختار سطح راهبردی مقابله با جنگ نرم از محتوای منابع و متون علمی مرتبط با حوزه جنگ نرم، استخراج شده و سپس در قالب پرسشنامه با ۷ پرسش کلی و ۲۷۵ پرسش جزئی (گویه) بین ۷۰ خبره توزیع شده که در مجموع ۴۴ پرسشنامه معتبر به دست آمد و نتایج آن بررسی و تحلیل شده است.

۱. کلیات

۱-۱. طرح مسئله

با وجود جنگ نرم علیه انقلاب اسلامی و اولویت مقابله با آن از منظر فرماندهی معظم کل قوا حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، تاکنون برای مقابله با دشمنان که هدفمند برای نابودی انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی تلاش می‌کنند، ساختاری در سطح راهبردی که بتواند همه ظرفیت‌های موجود را به‌طور هماهنگ به‌کار گیرد، ایجاد نشده است، تا با ایجاد ارتباط، سازماندهی، هماهنگی و هم‌افزایی میان اجزا، با جنگ نرم

دشمنان مقابله کند. این نارسایی می‌تواند مشکلاتی را برای نهادهای مرتبط در سازماندهی، هم‌افزایی و تعیین راهبرد ایجاد کند؛ به عبارتی ممکن است به دلیل عدم پایش و رصد جامع و کامل فعالیت‌های دشمنان داخلی و خارجی، کاستی‌هایی در مسیر تحولات و پیشبرد هدف‌های نظام پیش آید. همچنین اگر این ساختار متمرکز بر مقابله با جنگ نرم نشود، دغدغه‌هایی که مقام معظم رهبری به‌صراحت در این ارتباط بیان فرموده‌اند، برطرف نخواهد شد و نهاد و تشکیلاتی که بتواند پاسخگوی آن باشد، وجود ندارد و به همین دلیل، تصمیم‌ها و راهبردها یا اجرا نمی‌شوند یا به‌موقع اجرا نخواهند شد. افزون بر این، به دلیل ناهماهنگی و همسو نبودن فعالیت‌های عملیاتی دستگاه‌ها و نهادهای کشور در این عرصه، هم‌افزایی و عملکرد مؤثر و مضاعفی به‌وجود نخواهد آمد.

فرماندهی معظم کل قوا حضرت آیت‌العظمی امام خامنه‌ای (مدظله) در آخرین دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی فرمودند: «در عرصهٔ تهاجم پیچیده و فراگیر فرهنگِ جبههٔ استکبار بر ضد نظام اسلامی، شورای عالی انقلاب فرهنگی همچون یک قرارگاه اصلی، وظیفهٔ سیاستگذاری راهبردی و هدایت دستگاه‌ها و مراکز تأثیرگذار فرهنگی و بخش‌های اجرایی را بر عهده دارد» (بیانات فرماندهی معظم کل قوا حضرت امام خامنه‌ای در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورخهٔ ۱۳۹۰/۳/۲۳)؛ اما اینکه این شورا در حال حاضر تا چه میزان به‌عنوان «قرارگاه اصلی» در این عرصه فعال است و یا الزام‌های ساختاری لازم را داراست، محل بحث و اختلاف می‌باشد و البته شایسته است عوامل و موانع آن مرتفع شود تا این شورای مهم و راهبردی کشور بتواند مطالبه‌ها و انتظارات به‌حق معظم‌له را به خوبی تأمین نماید.

مسئلهٔ این تحقیق آن است که اگر برای مقابله با جنگ سخت به ساختارهای راهبردی، عملیاتی و راهکنشی (تاکتیکی) نیاز است، برای تعمیق و پیش‌برندگی انقلاب اسلامی و افزایش بازدارندگی و دفاع از انقلاب اسلامی و مقابله با جنگ نرم نیز به طراحی ساختاری در سطح راهبردی نیاز است تا آن ساختار بتواند با مأموریت و

وظایف مشخص و اعضای توانمند، مقابله با جنگ نرم در کشور را متمرکز و هدفمند نماید.

۲-۱. اهمیت و ضرورت تحقیق

به فرموده امام خامنه‌ای (مدظله العالی) که جنگ نرم راست است و اولویت دارد، وقتی مهم‌ترین اولویت و مشکل و درگیری کنونی کشور با دشمنان، جنگ نرم است، نباید برای آن امر مهم، ساختار راهبردی در کشور طراحی و راه‌اندازی شود و به‌گونه‌ای عملی و با انگیزه قوی وارد میدان مدیریت، هدایت و راهبری شود؟ و تقسیم‌کارها و فعالیت‌ها میان نهادها و شخصیت‌های حقیقی و حقوقی کشور را در این موضوع به طور اثربخش و کارآمد بر عهده گیرد؟

در جنگ‌ها اگر در راهکنش (تاکتیک) اشتباه شود، آنها قابل اصلاح و بازنگری هستند؛ اما اگر در راهبرد و جهت‌گیری اشتباه شود، قابلیت جبران و بازنگری آسان نیست، اکنون آیا اولویت‌ها و جهت‌گیری‌های جنگ نرم در کشور معلوم است؟ آیا در کشور، مسئول راهبری و هدایت فعالیت‌های مقابله با جنگ نرم معلوم است و نقش خود را در حال حاضر بازی می‌کند؟ محققان، علت را فقدان ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم در کشور می‌دانند.

۳-۱. پیشینه تحقیق

تاکنون در کشور ساختارهای راهبردی در قالب شوراهای ستادهایی برای مقابله با نقشه‌ها و عملیات دشمن در حوزه‌های نظامی و امنیتی طراحی و راه‌اندازی شده است؛ ولی با وجود اهمیت و اولویت جنگ نرم دشمنان علیه کشورمان، تاکنون به طور مستقل و اختصاصی برای مقابله با جنگ نرم ساختار یا ستاد راهبردی، طراحی نشده است. نویسندگان پس از مرور منابع و اسناد دریافتند که درباره قدرت نرم و جنگ نرم در

کشور منابع علمی خوب و زیادی به شکل بومی تولید شده و برخی نهادها و سازمان‌ها از آنها برای مقابله با جنگ نرم استفاده می‌نمایند، اما در مورد «ساختار مقابله با جنگ نرم» در کشور- به‌ویژه در سطح راهبردی- تحقیق خاصی در کشور انجام نشده و اگر هم انجام شده یا چاپ نشده یا دارای طبقه‌بندی بوده است.

۴-۱. هدف‌های تحقیق

هدف اصلی تحقیق «تبیین ساختار سطح راهبردی مقابله با جنگ نرم در کشور به‌منظور هدایت هماهنگ و منسجم فعالیت‌های مقابله با دشمن در جنگ نرم» و هدف‌های فرعی آن «بررسی وضعیت ساختارهای راهبردی موجود کشور برای مقابله با جنگ نرم»، «دستیابی به مأموریت‌های عمده ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم»، «تبیین وظایف کلی، اصلی و جزئی ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم» و «تعیین اعضای (حقیقی یا حقوقی) عمده ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم» می‌باشند.

۵-۱. پرسش‌های تحقیق

پرسش اصلی تحقیق عبارت است از: «ساختار مقابله با جنگ نرم، در جمهوری اسلامی ایران در سطح راهبردی چگونه باید باشد؟» و پرسش‌های فرعی تحقیق عبارتند از: «۱. آیا ساختارهای راهبردی موجود، پاسخگوی نیاز کشور در مقابله با جنگ نرم دشمنان مقابله می‌باشد؟»، «۲. مأموریت‌های عمده ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم چه باید باشد؟»، «۳. وظایف اصلی ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم در کشور کدامند؟» و «۴. اعضای اصلی (حقیقی یا حقوقی) ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم در کشور کدامند؟»

۶-۱. فرضیه‌های تحقیق

پاسخ‌های پرسش‌های فرعی که در مجموع، پاسخ فرضیه‌ای به پرسش اصلی تحقیق است، عبارتند از:

(۱) شورای عالی انقلاب فرهنگی نمی‌تواند ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم در کشور باشد.

(۲) برای مقابله با جنگ نرم، نیازمند ساختار راهبردی جدیدی با محوریت و موضوعیت کار فرهنگی و اجتماعی می‌باشد.

(۳) مأموریت ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم، «جهاد و تهاجم نرم به مبانی فرهنگی و عقیدتی و سیاسی دشمنان»، «دفاع از مرزهای عقیدتی و فکری اسلام و انقلاب در برابر تهاجم‌های دشمن» و «جلوگیری از تخریب هویت، عقاید و رفتار مردم» است.

(۴) وظایف عمده ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم «برخورداری از قدرت نرم»، «به‌کارگیری، هدایت و توزیع منابع غنی قدرت نرم بالقوه و بالفعل کشور»، «رصد برنامه‌ها و عملکرد دشمنان»، «رصد برنامه‌ها و عملکرد اجزای نظام جمهوری اسلامی در بُعد جنگ نرم»، «آینده‌نگری و نظارت مبتنی بر تحقق هدف‌های انقلاب اسلامی» و «توان طراحی صحنه عملیات نرم مقابله با جنگ نرم دشمنان» است.

(۵) ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم باید متشکل از مسئولان حقوقی همه عرصه‌ها و حوزه‌های کشور اعم از فرهنگی، مذهبی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، علمی، نظامی باشد، البته اعضای حوزه فرهنگی و اجتماعی، نقش محوری و مرکزی دارند.

۷-۱. متغیرهای تحقیق

متغیر مستقل تحقیق «جنگ نرم دشمنان علیه انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران و ملت ایران» و متغیر وابسته «ساختار مقابله با جنگ نرم در جمهوری اسلامی ایران در سطح راهبردی» می‌باشد.

۸-۱. نوع و روش تحقیق

این تحقیق از لحاظ هدف، «کاربردی» و از لحاظ روش، «توصیفی-پیمایشی» می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات، «مطالعه و بررسی اسناد و مدارک و پیمایش» و روش تحلیل داده‌ها، «تحلیل مضامین و محتوای سخنرانی‌ها و اسناد اساسی نظام و متون علمی، تطبیق با ساختارهای مشابه، تحلیل آماری نظرات خبرگان» می‌باشد. جامعه آماری تحقیق، ۷۰ نفر از مسئولان و کارشناسان حوزه‌های امنیتی، فرهنگی، دفاعی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی کشور هستند که با جنگ نرم آشنایی داشته و در سطح راهبردی در کشور، مسئولیت مقابله با دشمنان در حوزه‌های نرم و سخت را تاکنون داشته‌اند.

نمونه آماری تحقیق، ۴۴ نفر از خبرگان جامعه آماری می‌باشند. روش نمونه‌گیری، تصادفی، ابزار نمونه‌گیری، پرسشنامه با پرسش‌های بسته و در بعضی موارد باز است که برای اعتبارسنجی از روش آلفای کرونباخ (به‌عنوان ابزاری برای محاسبه قابلیت اعتماد و روایی سنجی تحقیق‌های کمی) استفاده شده است. آلفای کرونباخ، ضریبی است که میزان همبستگی مثبت اعضای یک مجموعه را با هم منعکس می‌کند. هر چقدر آلفای کرونباخ به عدد یک نزدیک‌تر باشد، اعتبار سازگاری درونی بیشتر است.

پس از تکمیل تعداد ۴۴ پرسشنامه، آلفای کرونباخ پرسشنامه‌ها از طریق نرم‌افزار SPSS 19 محاسبه شده و مقدار آن ۰/۹۸۵ به دست آمد که بیانگر درجه اعتماد و ثبات در

سنجش موضوع در پرسشنامه می‌باشد. از این رو اعتبار پرسشنامه، تأیید شده و نتیجه حاصل به شرح زیر ارائه شده است:

جدول شماره ۱. تعیین اعتبار به کمک آلفای کرونباخ

خلاصه وضعیت پرسشنامه‌ها			
		تعداد	درصد
وضعیت‌ها	اعتبار خیلی بالا	۱۹	۴۳/۲
	اعتبار بالا	۲۵	۵۶/۸
	جمع کل	۴۴	۱۰۰/۰

آمار قابل اطمینان

تعداد گویه و پرسش	آلفای کرونباخ
۲۷۵	۰/۹۸۵

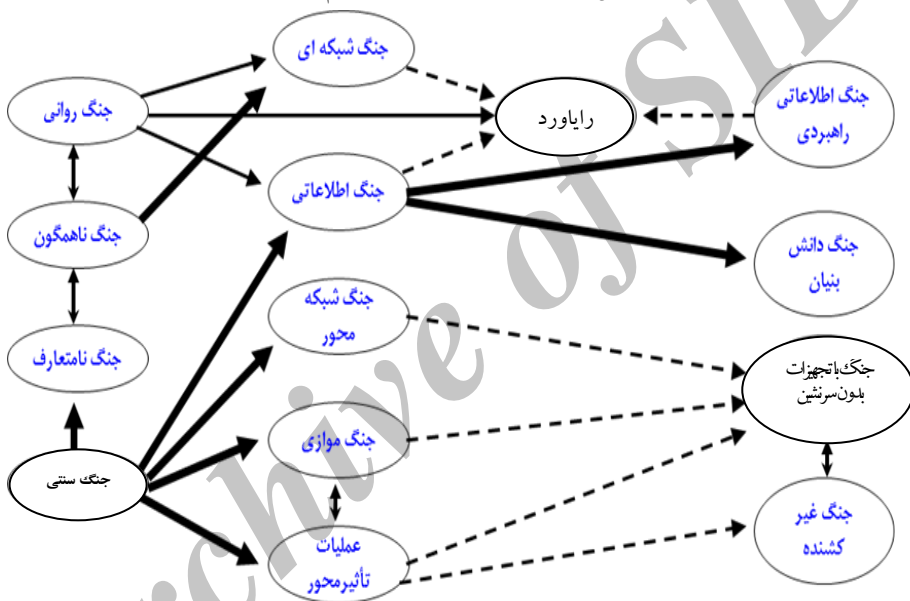
۲. مفاهیم و چارچوب نظری

ادبیات حاکم بر این تحقیق، ادبیات «جنگ نرم» و «طراحی ساختار» می‌باشد. از این رو ابتدا رویکردها و چارچوب‌های جنگ که «جنگ‌های دانشی و فکری» جزو مهم‌ترین و اخیرترین آنهاست، آورده شده و سپس با توجه به تعابیر و مفاهیم مختلف جنگ نرم، تعریفی عملیاتی از جنگ نرم ارائه شده است. جنگ نرم در ابعاد مختلفی ظهور و بروز دارد و انقلاب اسلامی، تک‌بُعدی نبوده و برای تعمیق و دفاع از آن باید همه‌جانبه و جامع وارد عمل شد. طراحی ساختارهای عملیاتی و راهبردی نیز دارای روش و الزام‌های خاص خود می‌باشد که در ادامه بیان شده است.

۲-۱. چارچوب‌های (پارادایم) جنگ

اندیشگاه شریف و اندیشکده کاوشگران آینده، انواع چارچوب‌های جنگ‌های کنونی و آینده را به شکل زیر ارائه نموده‌اند که می‌توان از آن استنتاج کرد، ماهیت و هویت بیشتر جنگ‌های اخیر، جنگ نرم است.

شکل شماره ۱. چارچوب‌های (پارادایم) جنگ

شکل شماره ۱ نشان می‌دهد که جنگ‌ها به سمت جنگ‌های «فکری»، «دانشی» و «نرم» در حال شکل‌گیری است (اندیشگاه شریف، ۱۳۸۱: ۱۰۹، ۱۱۰، ۳۵۵ و ۳۶۶). این شکل بیانگر آن است که یک چارچوب از چارچوب دیگر به‌عنوان اهرم استفاده می‌کند (→)، یک چارچوب بر چارچوب دیگر تأثیر می‌گذارد (→---)، دو چارچوب (پارادایم) با یکدیگر تعامل دارند و از تأثیرگذاری دو طرفه برخوردار هستند (↔) یک چارچوب در راستای سیر تکاملی چارچوبی دیگر ظهور یافته است (→).

۲-۲. جنگ نرم

در منابع علمی، جنگ نرم، تعابیر و مفاهیم گوناگونی دارد؛ برای مثال عده‌ای آن را «جنگ فرهنگی» می‌دانند: «جنگ نرم از سنخ جنگ فرهنگی است. ابزار و ادوات جنگی در این نوع جنگ از سنخ ابزارهای فرهنگی و فکری و اندیشه‌ای و منشی بوده و از جنس ابزارها و وسایل نظامی نیستند. دشمنان در جنگ نرم به دنبال تسخیر باورها و ارزش‌های یک ملت هستند. تصرف قلب‌ها و مغزها، هدف اصلی جنگ نرم است و وقتی به هدف نایل شوند در حقیقت، جبهه مقابل را به جبهه خودی تبدیل کرده‌اند و در چنین شرایطی، نیازی به تسخیر نظامی کشور و یا دخالت رسمی و مستقیم برای تغییر نظام حاکم نیست، بلکه این هدف را خود آن ملت، که همگی یا بخش عمده‌ای از آنها بر اثر جنگ نرم به جبهه دشمن پیوسته‌اند، تأمین می‌کنند، و اگر نیازی به جنگ سخت باشد با کمترین مقاومت از سوی کشور هدف روبه‌رو خواهند شد و با هزینه‌ای بسیار اندک به هدف خود نایل می‌شوند» (شریفی، ۱۳۸۹: ۲۶).

حضرت امام خمینی (ره) در مورد جنگ نرم یا انحراف فرهنگی و عقیدتی می‌فرمایند: «اگر انحرافی در فرهنگ یک رژیم پیدا شود و همه ارگان‌ها و مقام‌های آن رژیم به صراط مستقیم انسانی و الهی پایبند باشند و به استقلال و آزادی ملت از قیود شیطانی عقیده داشته باشند و آن را تعقیب کنند و ملت نیز به تبعیت از اسلام و خواسته‌های ارزنده آن پایبند باشد، دیری نخواهد گذشت که انحراف فرهنگی بر همه غلبه کند و همه را خواهی نخواهی به انحراف کشاند، و نسل آتیه را آنچنان کند که انحراف به صورت زیبا و مستقیم را راه نجات بداند و اسلام انحرافی را به جای اسلام حقیقی بپذیرد و بر سر خود و کشور خود، آن آورد که در طول ستمشاهی و به‌ویژه پنجاه سال سیاه بر سر کشور آمد» (امام خمینی (ره)، ۱۳۶۷: ۳۱۶). حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) هم در مقاطع مختلف، جنگ نرم را این گونه تعریف فرموده‌اند: «جنگ نرم؛ یعنی جنگ به وسیله ابزارهای فرهنگی، به وسیله نفوذ، به وسیله دروغ، به وسیله

شایعه‌پراکنی؛ با ابزارهای پیشرفته‌ای که امروز وجود دارد، ابزارهای ارتباطی‌ای که ده سال قبل و پانزده سال قبل و سی سال قبل نبود، امروز گسترش پیدا کرده است. جنگ نرم یعنی ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌های مردم» (بیانات فرماندهی معظم کل‌قوا حضرت امام خامنه‌ای در دیدار با جمع کثیری از بسیجیان کشور در مورخه ۱۳۸۸/۰۹/۰۴).

در مجموع می‌توان جنگ نرم را به شکل زیر تعریف نمود: «ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌های مردم نسبت به باورها و فرهنگ اسلامی و انقلابی به‌وسیله ابزارهای فرهنگی (مانند دروغ، شایعه‌پراکنی و...) و ابزارهای پیشرفته ارتباطی امروزی توسط طاغوت و مستکبران و دشمنان داخلی در حوزه‌های مختلف دینی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و حقوقی حیات کشور و ملت».

۲-۳. حوزه‌ها یا ابعاد جنگ نرم

شاید تصور شود «جنگ نرم»، فقط به حوزه نظامی و امنیتی مرتبط است، اما با توجه به تعریف‌ها و ماهیت جنگ نرم، حوزه‌ها و ابعاد آن بیشتر صبغه غیرنظامی و غیرامنیتی دارند. آقای شریفی در بین سایرین، ابعاد جنگ نرم را جامع‌تر معرفی نموده‌اند که در ادامه آمده است:

- (۱) بُعد دینی: شبهه‌پراکنی‌های مذهبی و اعتقادی، سوءاستفاده از روحانیت، فرقه‌سازی، دین‌سازی، ترویج اسلام آمریکایی.
- (۲) بُعد فرهنگی: تخریب هدفمند فرهنگ و هویت اسلامی، تغییر در سبک زندگی، الگوسازی‌های فرهنگی و اجتماعی، ترویج زبان انگلیسی، توجه به شرکای بالقوه لیبرالیسم و عرفی‌گرایی (سکولاریسم) در جهان اسلام.
- (۳) بُعد سیاسی: خدشه در مبانی مشروعیت حکومت اسلامی، ترویج دموکراسی، ترویج جامعه مدنی، تأسیس و تقویت سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها)، بسترسازی برای

نافرمانی مدنی، حمایت از گروه‌ها و افراد معترض، آموزش و تربیت مهره‌های اثرگذار، مبارزه با تروریسم.

(۴) بُعد اجتماعی: استفاده از آسیب‌های اجتماعی، ترویج قومیت‌گرایی، ایجاد شبکه‌های اجتماعی مرتبط.

(۵) بُعد حقوقی: استفاده از ظرفیت‌های قانونی سازمان‌های بین‌المللی، مسئله حقوق بشر، حقوق زنان و دختران.

(۶) بُعد عاطفی و احساسی: تحریک احساس‌ها، ناامید کردن مردم، استخدام چهره‌های موجه، استفاده از شعارها و نمادهای خوب و جذاب.

(۷) بُعد اقتصادی: تک محصولی کردن اقتصاد، جلوگیری از روابط اقتصادی منطقه‌ای، ایجاد نابسامانی‌های اقتصادی، اعمال فشارهای اقتصادی» (شریفی، ۱۳۸۹: ۱۲۷ و ۲۰۲).

۴-۲. انقلاب اسلامی و جهاد نرم

دفاع در اسلام در زمان غیبت، با توجه به نوع جنگ، متفاوت است. دستور اسلام برای مقابله با انواع تهدیدها و جنگ‌های مستکبران و منافقان در حالت‌های سخت، مقابله جهادی و دفاعی است و در جنگ‌های نرم، مقابله جهادی و تهاجمی است. نمونه این نوع تهاجم به مبانی فرهنگی طاغوت و دشمنان مستکبر، خود انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ بود که به رهبری حضرت امام خمینی (ره) در ایران شروع شد. «حرکت اسلامی و انقلاب اسلامی، عبارت است از طغیان بر ارزش‌های جاهلی و نظام‌های طاغوتی که بشر را به زنجیر کشیده و موجب ظلم و فساد و تبعیض طبقاتی و نژادی و فحشای عمومی و ستم‌پذیری توده‌ها و دیگر بدبختی‌های ملت‌ها شده و همه چیز را فدای سود بیشتر و حاکمیت ظالمانه بیشتر صاحبان زر و زور نموده است. پس، حرکت صحیح اسلامی، صف‌بندی میان دو نظام ارزشی و مبارزه میان دو فرهنگ است» (بیانات فرماندهی معظم کل‌قوا حضرت امام خامنه‌ای در پیام به حجاج بیت‌الحرام در مورخه ۱۳۷۰/۰۳/۲۶).

با وجود پشتوانه غنی معارف الهی و دینی، مقابله با جنگ نرم کار سختی نیست؛ امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در این باره می‌فرمایند: «امروز ما در یک میدان جنگ و کارزار حقیقی فکری قرار داریم. این کارزار فکری به هیچ وجه به زیان ما نیست؛ به سود ماست. اگر وارد این میدان بشویم و آنچه را که نیاز ماست - از مَهَمات تفکر اسلامی و انبارهای معارف الهی و اسلامی - بیرون بکشیم و صرف کنیم، قطعاً بُرد با ماست» (بیانات فرماندهی معظم کل قوا حضرت امام خامنه‌ای در در دیدار علما و روحانیون کرمان در مورخه ۱۳۸۴/۰۲/۱۱).

۵-۲. فرایند و روش‌های مقابله با جنگ نرم

مقابله با جنگ نرم نیازمند روش‌ها و راهکنش‌های (تاکتیک‌های) متناسب با نوع جنگ نرم دشمن و نوع هدفی است که دشمن برای خود انتخاب کرده است؛ گاهی دشمن به دانش‌آموزان حمله می‌کند، گاهی به دانشجویان، گاهی از راه فیلم‌های مستهجن به سراغ دانش‌آموزان می‌رود و گاهی با بازی‌ها و سرگرمی‌ها و...؛ بنابراین برای مقابله باید از روش‌های مناسب استفاده کرد. آقای متقی، فرایند و الگوی مدیریت جنگ نرم را به این شکل تبیین نموده‌اند: «۱. مدیریت جنگ نرم بر اساس الگوی ارتباط مؤثر، ۲. مدیریت جنگ نرم از طریق ظرفیت‌سازی، ۳. مدیریت جنگ نرم از طریق غافلگیری راهبردی، ۴. مدیریت جنگ نرم از طریق بی‌اعتبارسازی توانمندی‌ها و ۵. مدیریت جنگ نرم از طریق مصالحه» (متقی، ۱۳۸۸: ۵۶).

۶-۲. ساختار یا ستاد راهبردی

سطحی از سازمان و ساختار که مأموریت‌ها و تصمیم‌های کلان توسط آن تدوین و تبیین می‌شود و بیشتر تعامل‌های حیاتی و اساسی محیطی سازمان، به این سطح از ساختار سازمان مربوط می‌شود. به این ساختارها، ستاد یا شورای راهبردی یا عالی گفته می‌شود.

۲-۷. روش‌های طراحی ساختار سازمان

برخی منابع علمی، سه روش را برای طراحی ساختار سازمان معرفی می‌کنند که در ادامه توضیح داده خواهند شد:

۲-۷-۱. طراحی ساختار بر اساس «ابعاد سازمان»

در طراحی ساختار سازمانی، ابعاد سازمان را به دو دسته تقسیم می‌کنند: ابعاد ساختاری (رسمیت، تخصصی بودن، داشتن استاندارد، سلسله مراتب، پیچیدگی، تمرکز، حرفه‌ای بودن، نسبت‌های کاری) و ابعاد محتوایی (فرهنگ، هدف‌ها و راهبردها، محیط، فناوری، اندازه) (دفت، ۱۳۷۸). در این تحقیق، ابعاد محتوایی طراحی ساختار هدف‌های دشمنان، راهبردها، فناوری و ابزارهای مؤثر بر جنگ نرم و مقابله با آن فرض شده است و تلاش گردیده به عوامل محتوایی بالا توجه شود.

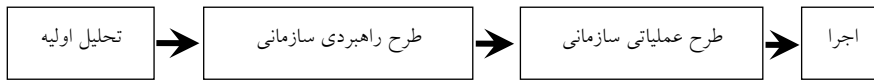
۲-۷-۲. طراحی ساختار بر اساس «مراحل سازماندهی»

از روش‌های طراحی ساختار و مشاغل سازمانی، طراحی بر اساس «مراحل اساسی سازماندهی» است. آقای رضائیان این سه مرحله را به شکل زیر بیان نموده است:

- (۱) «طراحی و تعریف کارها و فعالیت‌های ضروری،
- (۲) دسته‌بندی فعالیت‌ها بر حسب مشاغل و منصب‌های سازمانی تعریف شده،
- (۳) برقراری رابطه میان مشاغل و منصب‌های سازمانی برای کسب هدف‌های مشترک» (رضائیان، ۱۳۷۹: ۲۷۴). در این تحقیق از همه مراحل بالا استفاده شده که در ذیل الگوی مفهومی توضیح بیشتر آن آمده است.

۲-۷-۳. طراحی ساختار بر اساس «فرایند و توالی کلی طرح سازمان»

یکی دیگر از روش‌های طراحی ساختار سازمانی، طراحی بر اساس فرایند و توالی کلی طرح سازمان است. آقای دانایی فرد فرایند چهارگانه این روش را به شرح زیر می‌داند:

وی تفاوت طراحی ساختار راهبردی و ساختار عملیاتی سازمان را در جدول زیر بیان نموده است (دانایی فرد، بی تا):

جدول شماره ۲. مقایسه طراحی ساختارهای راهبردی و عملیاتی

طراحی عملیاتی	طراحی راهبردی	
فرایندهای عملیاتی و مدیریتی، جریان‌های کاری، مشاغل و سنجشها	معماری بنیادی / شکل کلی سازمان	نوع تصمیم
همه سطوح	سطح عالی و میانی	سطوح درگیر
پایین - بالا	بالا - پایین	جهت طراحی
دغدغه‌های عملیاتی (هزینه، کیفیت / زمان)	راهبرد	عامل تعیین کننده

همچنین وی تفاوت طراحی راهبردی و عملیاتی سازمان را از نگاه دیگر به شکل زیر بیان کرده‌اند (دانایی فرد، بی تا).

جدول شماره ۳. مقایسه طراحی ساختارهای راهبردی و عملیاتی

ترکیب واحدهای سازمانی، تعیین روابط گزارش دهی، ایجاد پیوندهای ساختاری میان واحدها، تعیین سامانه‌های اطلاعاتی، سنجش و واپایش (کنترل) سازمان، تعیین رویه‌ها و شیوه‌های کلان سازمان، فنون کاری سازمان	طراحی راهبردی
تعیین منابع کاری واحدهای فرعی (ابزار، مواد)، تعیین سامانه‌های پاداش واحدهای کاری، تعیین محیط فیزیکی کار در واحدهای فرعی، طراحی مشاغل	طرح عملیاتی

از بخش‌های «تحلیل اولیه» و «طرح راهبردی سازمانی» این روش طراحی، برای ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم استفاده شده است. در مجموع در این تحقیق از تلفیق روش‌های مختلف طراحی ساختار سازمان استفاده شده که توضیح آن در ادامه الگوی مفهومی آمده است.

۲-۸. ساختارهای راهبردی مرتبط با جنگ نرم در ج.ا.ایران (دفاعی، امنیتی و فرهنگی)

هیچ کدام از شوراهای ستادهای راهبردی و ساختارهای راهبردی کشور، برای مقابله با جنگ نرم دشمنان، مأموریت و رسالت و وظیفه خاصی ندارند و آنها بر اساس رسالت و مأموریت تعریف شده در راه هدف‌های انقلاب اسلامی، تلاش و کوشش می‌کنند، اما می‌توان گفت که سه ساختار راهبردی برای مقابله با دشمنان در حوزه‌های نرم و سخت در کشور وجود دارند که وقتی جنگ نرم منتهی به جنگ سخت شود، دارای وظیفه می‌شوند، ولی مأموریت اصلی آنها به شرح جدول ۴ می‌باشد:

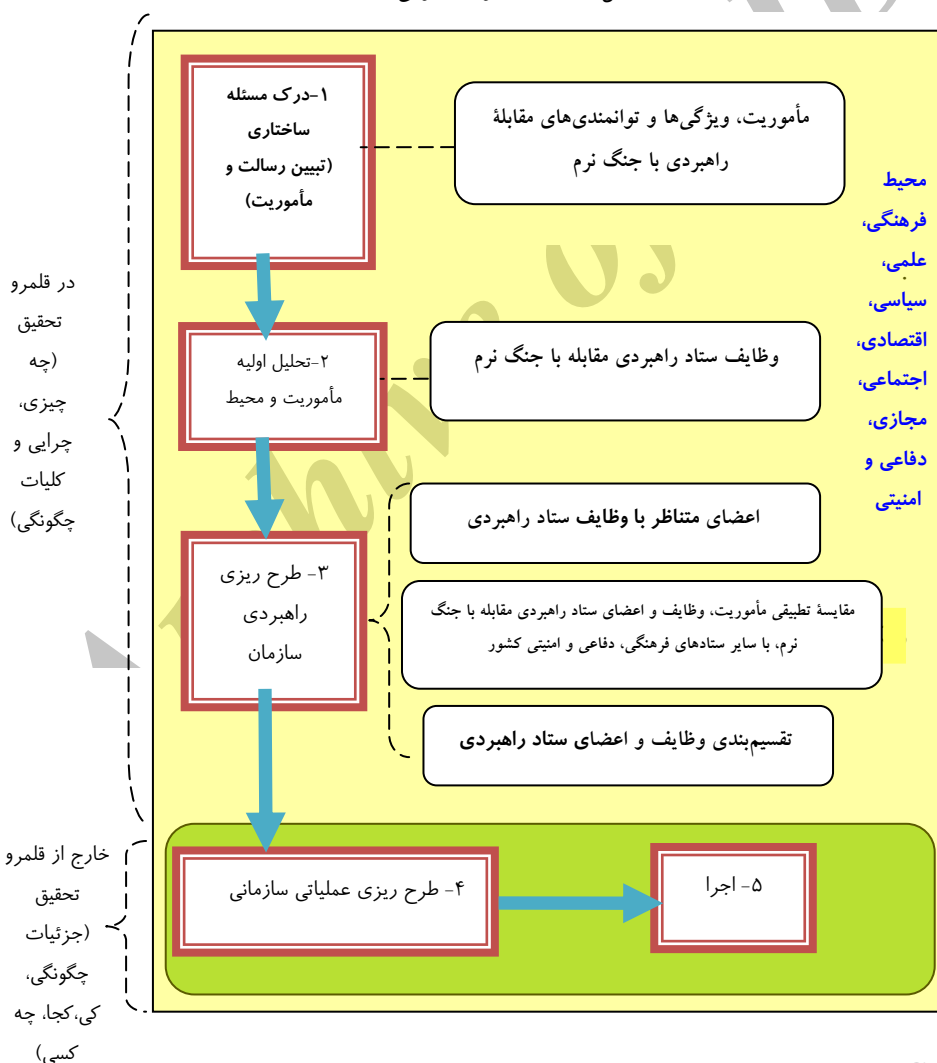
جدول شماره ۴. مقایسه مأموریت اصلی ستادهای عالی دفاعی و امنیتی و فرهنگی

نام شورا مأموریت	شورای عالی امنیت ملی	شورای عالی انقلاب فرهنگی	ستاد کل نیروهای مسلح
مأموریت اصلی	تأمین منافع ملی و پاسداری از انقلاب اسلامی و تمامیت ارضی و حاکمیت ملی	تدوین اصول سیاست فرهنگی نظام جمهوری اسلامی در تعیین هدف‌ها و جهت برنامه‌های فرهنگی، آموزشی، پژوهشی و علمی و..	سیاستگذاری و هماهنگی میان نیروهای مسلح برای مقابله و دفاع از کشور
محور اصلی مأموریت	امور دفاعی و امنیتی کشور	امور فرهنگی کشور	امور دفاعی و نظامی نیروهای مسلح کشور

۹-۲. الگوی مفهومی تحقیق

الگوی مفهومی یک تحقیق باید بر اساس مبانی نظری و ادبیات موضوع به دست آید و محققان را در حل مسئله و یافتن پاسخ پرسش تحقیق کمک کند. الگوی مفهومی این تحقیق با توجه به مطالب پیشین به شکل زیر می باشد:

شکل شماره ۲. الگوی مفهومی تحقیق

این الگو بیان می‌کند که برای حل مسئله و طراحی ساختار مقابله با جنگ نرم در سطح راهبردی، باید با نگاه همه‌جانبه به محیط جنگ نرم - یعنی حوزه‌های فرهنگی، علمی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، رسانه‌ای، دفاعی و امنیتی - از بین ۵ گام طراحی ساختار، به سه گام اساسی اول (به شرح زیر) برای تعیین «مأموریت»، «وظایف» و «اعضا» استفاده کرد:

- (۱) درک مسئله ساختاری (تبیین رسالت و مأموریت ستاد راهبردی مقابله با جنگ نرم): الگوی ارائه‌شده نشان می‌دهد که درک مسئله «ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم» وابسته به «تبیین مأموریت، ویژگی‌ها و توانمندی‌های مقابله با جنگ نرم» می‌باشد.
- (۲) تحلیل اولیه مأموریت و محیط (تعریف کارها و فعالیت‌ها و وظایف ضروری): همچنین این الگو نشان می‌دهد که تحلیل اولیه مأموریت مقابله با جنگ نرم، وابسته به تبیین و تشریح وظایف دقیق‌تر ستاد مقابله با جنگ نرم می‌باشد.
- (۳) طرح‌ریزی راهبردی سازمان (دسته‌بندی و برقراری رابطه بین وظایف و اعضا و مشاغل): در نهایت، این الگو نشان می‌دهد که پس از جمع‌بندی وظایف ستاد مقابله با جنگ نرم در سطح راهبردی، باید اعضای متناظر با وظایف را تعیین کرد. همچنین الگو نشان می‌دهد که برای تبیین و توصیف دقیق‌تر، لازم است مقایسه‌ای بین مأموریت، وظایف و اعضای ستادهای راهبردی دفاعی و امنیتی و فرهنگی کشور در حوزه‌های سخت و نرم انجام شود.

۳. یافته‌های تحلیلی - پیمایشی تحقیق

۳-۱. وضعیت کلی خبرگان و کارشناسان: سطح تحصیلات خبرگان و کارشناسان در نمونه آماری از بین ۴۴ نفر به شرح جدول‌های زیر می‌باشد:

جدول شماره ۵. سطح تحصیلات خبرگان و کارشناسان

میزان تحصیلات	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری
تعداد	-	۵	۱۳	۲۶

وضعیت سابقه خدمت خبرگان و کارشناسان در عرصه‌های مختلف انقلاب در نمونه آماری از بین ۴۴ نفر به شرح زیر می‌باشد:

جدول شماره ۶. سابقه خدمت خبرگان و کارشناسان

مدت خدمت	۰-۵ سال	۵-۱۰ سال	۱۰-۱۵ سال	۱۵-۲۰ سال	۲۰-۳۰ سال
سابقه خدمت در عرصه‌های مختلف انقلاب	-	-	۴	۱	۳۹

حوزه‌های مسئولیت خبرگان و کارشناسان در نمونه آماری از بین ۴۴ نفر به شرح زیر می‌باشد؛ به گونه‌ای که هر فرد می‌تواند از ابتدای خدمت تا کنون، یک یا چند حوزه مسئولیتی داشته باشد.

جدول شماره ۷. حوزه‌های مسئولیت خبرگان و کارشناسان

حوزه‌های مسئولیت تاکنون (یک یا چند)	علمی	فرهنگی - اجتماعی	سیاسی	اقتصادی	دفاعی و امنیتی
	۲۷	۲۷	۴	۴	۳۰

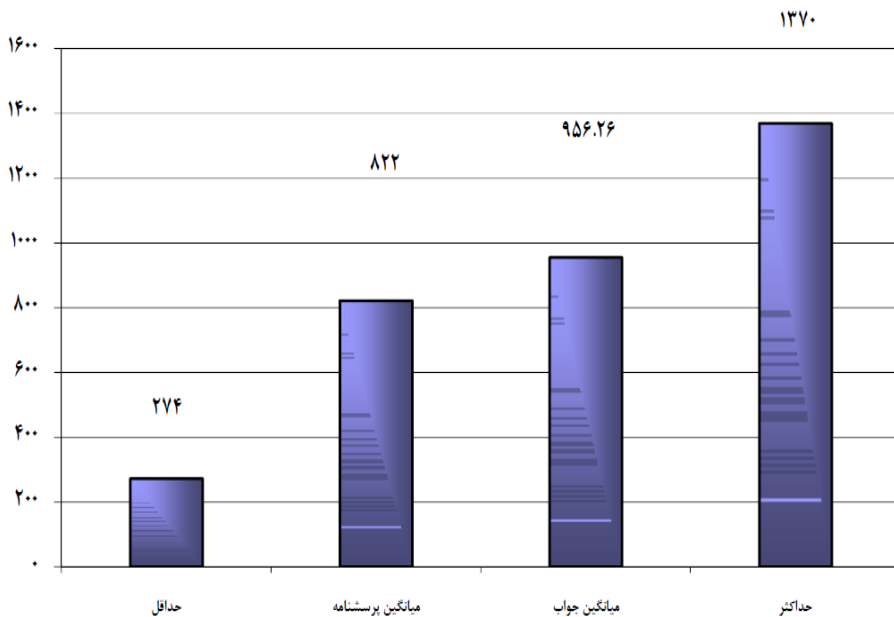
۳-۲. تجزیه و تحلیل داده‌های پرسش‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش آماری با مشاوره و نظر استادان پس از تأیید اعتبار پرسشنامه به کمک آزمون کرونباخ، آماره و آزمون میانگین و آزمون بینم (دوجمله‌ای) مورد بررسی قرار گرفته است.

۳-۳. محاسبه مقدار میانگین

مقدار میانگین به دست آمده (عدد ۹۵۶/۲۶) بالاتر از میانگین پرسشنامه (عدد ۸۲۲) است و حاکی از مطلوب بودن چارچوب نظر خبرگان می‌باشد (توضیح: میانگین پرسشنامه عدد ۳ و میانگین جواب پرسشنامه‌ها عدد ۳/۴۹ می‌باشد). میزان میانگین پرسشنامه نشان می‌دهد که داده‌ها از پایایی خوبی برخوردار بوده‌اند.

نمودار شماره ۱. مقایسه مقدار میانگین حاصله از نظرات خبرگان و میانگین پرسشنامه

۳-۴. آزمون بینم (دوجمله‌ای)

مقیاس مورد استفاده در پرسشنامه مقیاس لیکرت می‌باشد. علت استفاده از روش لیکرت این است که نظرات کیفی پاسخگویان را به اعداد کمی قابل درک برای سامانه تبدیل می‌کند، پس چون این اعداد دارای معنای کمی نیستند، برای تحلیل آنها باید از روش‌های غیرپارامتری استفاده شود.

جدول شماره ۸ طیف لیکرت

گزینه	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
امتیاز	۱	۲	۳	۴	۵

از آنجا که روش تحقیق توصیفی بوده و داده‌ها کیفی می‌باشد، بنابراین از آزمون توزیع دو جمله‌ای (بینم) برای تحلیل آماری استفاده شده است. تجربه بینم، تجربه‌ای است که دارای خواص زیر باشد:

(۱) آزمایش فقط دو حالت داشته باشد (موفقیت، شکست)
 (۲) احتمال موفقیت ثابت باشد (p) احتمال موفقیت و q احتمال شکست به گونه‌ای که $(p + q = 1)$

(۳) آزمایش‌ها مستقل از هم هستند.

(۴) آزمایش‌ها n مرتبه تکرار می‌شوند.

اگر توزیع بینم منجر به موفقیت با احتمال p و عدم موفقیت با احتمال $q = 1 - p$ گردد، در آن صورت، توزیع احتمال متغیر x ، یعنی تعداد موفقیت در n آزمایش مستقل به شکل زیر خواهد بود:

$$b(x, n, p) = \binom{n}{x} p^x q^{n-x} \quad x = 0, 1, 2, 3, \dots, n$$

برای تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ها در همه پرسش‌ها، $\mu \leq 3$ را به‌عنوان فرض صفر و $\mu > 3$ را به‌عنوان فرض مبنای قرار گرفته‌اند تا تحلیل و تأیید را با نظر سختگیرانه همراه کند. برای مثال در پرسش ۱ برای بررسی میزان نقش شورای عالی انقلاب فرهنگی جدول زیر حاصل شده است:

جدول شماره ۹. نمونه پاسخ تحلیلی

آزمون دوجمله‌ای						
پرسش ۱		فرض‌های صفر و یک برای هر پرسش	تعداد داده هر فرض در نمونه	احتمال موفقیت مشاهده شده در نمونه	ضریب موفقیت در آزمون	معیار بودن اختلاف میانگین واقعی جامعه و داده‌های نمونه
نقش شورای عالی انقلاب فرهنگی	فرض صفر	≤ 3	۸	۰/۱۹	۰/۵۰	۰/۰۰۰
	فرض یک	> 3	۳۵	۰/۸۱		
جمع نمونه آماری			۴۳	۱/۰۰		

از آوردن جزئیات پرسش‌های پرسشنامه، پاسخ خبرگان و تحلیل آماری آنها به‌دلیل مفصل بودن، خودداری می‌شود و فقط جمع‌بندی و نتیجه‌گیری آن در ادامه آورده می‌شوند.

نتیجه‌گیری

(۱) یافته‌ها

در این قسمت به بررسی پرسش‌ها و فرضیه‌های تحقیق و بررسی میزان تحقق هدف‌های تحقیق پرداخته می‌شود و در انتها نیز پیشنهادهایی آورده می‌شوند.

نتیجه تحقیق برای فرضیه پرسش فرعی ۱ (آیا ساختارهای موجود راهبردی کشور، می‌توانند با جنگ نرم دشمنان مقابله کنند؟):

جدول شماره ۱۰. میزان نقش و مسئولیت ستادهای راهبردی کشور

میزان نقش، توانایی و مسئولیت کامل					ردیف	ستاد راهبردی
خیلی زیاد (۵)	زیاد (۴)	متوسط (۳)	کم (۲)	خیلی کم (۱)		
موارد * دار تأیید شده‌اند						
میزان نقش	میزان توانایی	میزان مسئولیت کامل (متولی اصلی)				
*(۸۱٪)	(۲۹٪)	*(۶۵٪)			۱	شورای عالی انقلاب فرهنگی
*(۷۲٪)	(۴۰٪)	(۴۵٪)			۲	شورای عالی امنیت ملی
(۴۴٪)	(۴۳٪)	(۳۵٪)			۳	ستاد کل نیروهای مسلح

جدول بالا که حاصل نظرات خبرگان در پاسخ به پرسش ۱ در پرسشنامه است، نشان می‌دهد که از نظر خبرگان، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی امنیت ملی، نقش بیشتری در مقابله با جنگ نرم دارند و از سویی تأیید کرده‌اند که میزان مسئولیت شورای عالی انقلاب فرهنگی بیشتر از سایرین است و در همین راستا تأیید کرده‌اند که شورای عالی انقلاب فرهنگی از لحاظ توانایی از سه ساختار راهبردی دیگر کشور برای مقابله با جنگ نرم ناتوان‌تر است، پس این نتایج نشان می‌دهد که مقابله با جنگ نرم تنها وظیفه شورای عالی انقلاب فرهنگی نیست و شورای عالی امنیت ملی نیز نقش برجسته‌ای دارد و از سویی، مسئولیت مقابله با جنگ نرم تا حدودی به دلایل وزن بیشتر مسائل فرهنگی نسبت به مسائل حوزه‌های دیگر و هجمه دشمنان در حوزه فرهنگی مربوط به شورای عالی انقلاب فرهنگی است و اینکه به دلایل مختلف که در قسمت پیشنهادها خواهد آمد، شورای عالی انقلاب فرهنگی برای این منظور نواقص و

کاستی‌هایی دارد که حتی باید به‌منظور مقابله با جنگ نرم، مأموریت و اعضای آن بازنگاری شوند. به این ترتیب، فرضیه فرعی ۱ تحقیق، تأیید می‌شود.

نتیجه تحقیق برای فرضیه پرسش فرعی ۲ (آیا برای مقابله با جنگ نرم در سطح راهبردی به ایجاد ساختار جدید نیاز است؟): پرسش دوم پرسشنامه به‌منظور بررسی میزان ضرورت تشکیل ستاد راهبردی جدید مقابله با جنگ نرم طراحی شده بود که با امتیاز ۷۹٪ خبرگان ضرورت تشکیل ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم را تأیید کرده‌اند. نتیجه به نوعی مؤید فرضیه پرسش اول می‌باشد و البته با توجه به نتیجه تحقیق در پرسش ۱، کار فرهنگی و اجتماعی، «نقش محوری و مرکزی» دارد.

نتیجه تحقیق برای پاسخ به پرسش فرعی ۳ (مأموریت‌های عمده ستاد راهبردی مقابله با جنگ نرم چه باید باشد؟): پرسش سوم پرسشنامه به‌منظور بررسی مأموریت ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم طراحی شده بود که همه مأموریت‌های پیشنهادی با امتیاز بالا به ترتیب زیر به‌عنوان مأموریت این ساختار و نهاد تعیین شدند:

جدول شماره ۱۱. رتبه مأموریت‌ها در نظر خبرگان

رتبه	مأموریت
۹۸٪	ایجاد سامانه رصد صحنه جنگ نرم و مدیریت راهبردی (برآورد، تحلیل، طرح‌ریزی، نظارت) مقابله با جنگ نرم
۹۰٪	دفاع جهادی از مرزهای عقیدتی و فکری مکتب اسلام ناب محمدی(ص) و انقلاب اسلامی (ایجابی - اقدام‌های پیشگیرانه)
۹۰٪	دفاع جهادی و جلوگیری از تخریب و تغییر نامحسوس هویت، عقاید و رفتار مومنین، مسلمانان و مردم کشور (سلبی - اقدام‌های تدافعی و بازدارنده)
۸۳٪	جهاد و تهاجم نرم به مبانی فرهنگی و عقیدتی و سیاسی دشمنان (ایجابی - اقدام‌های پیشدستانه)

فرضیه سوم با کمی تفاوت تأیید شده است؛ به‌گونه‌ای که نویسندگان مأموریت «ایجاد سامانه رصد صحنه جنگ نرم و مدیریت راهبردی (برآورد، تحلیل، طرح‌ریزی،

نظارت) مقابله با جنگ نرم» را پیش‌بینی نکرده بود، ولی سایر مأموریت‌های تأییدشده به نوعی همان سه گروه مأموریتی فرضیه می‌باشند.

نتیجه تحقیق برای پاسخ به پرسش فرعی ۴ (وظایف اصلی و راهبردی مقابله با جنگ نرم در کشور کدامند؟): پرسش چهارم پرسشنامه به‌منظور تبیین وظایف ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم، طراحی شده بود که همه وظایف پیشنهادی با امتیاز بالا به ترتیب زیر به‌عنوان وظایف این ساختار و نهاد تعیین شدند:

جدول شماره ۱۲. رتبه وظایف در نظر خبرگان

رتبه	وظایف
۱۰۰٪	«هدایت و هماهنگی برای اجرای مأموریت و عملیات مقابله با جنگ نرم»
۹۸٪	«رصد و پایش راهبردی طرح‌ها و عملکرد دشمنان داخلی و خارجی در جنگ نرم»
۹۸٪	«طراحی و سیاستگذاری برای مقابله با جنگ نرم»
۹۵٪	«رصد و بررسی پیامدها و نتایج عملکرد اجزای نظام (جبهه خودی)»
۹۳٪	«بسیج منابع و قدرت ملی برای مقابله با جنگ نرم»
۸۸٪	«تمهید قانونگذاری برای مقابله با جنگ نرم»
۸۶٪	«ظرفیت‌سازی و شبکه‌سازی نیروی انسانی برای مقابله با جنگ نرم در سطح کشور»

نتیجه تحقیق برای پاسخ به پرسش فرعی ۵ (اعضای اصلی و راهبردی مقابله با جنگ نرم در کشور کدامند؟): پرسش پنجم و ششم پرسشنامه به‌منظور تعیین اعضای ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم، طراحی شده بود، در بررسی و تحلیل نقش‌ها و وظایف مقابله با جنگ نرم برای سازمان‌ها و نهادهای ۳۶گانه در کشور مشخص شد که از بین ۳۶ نهاد یا سازمان، ۱۶ نهاد یا سازمان نقش راهبردی نداشته و ۲۰ عضو نقش و وظیفه راهبردی دارند. نتیجه پرسش ۵ و پرسش ۶ در مورد سه نهاد مطابقت نداشت؛ به‌گونه‌ای که خبرگان رئیس قوه قضائیه، وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات و رئیس سازمان تبلیغات اسلامی در پرسش ۶ به‌عنوان عضو انتخاب کرده بودند، ولی برای سازمان متبوع این سه شخصیت حقوقی، نقش یا وظیفه‌ای با امتیاز بالا انتخاب نشده بود که دلیل این عدم

انتخاب، اعمال رویکرد سختگیرانه (یعنی کسب میانگین بیشتر از سه) این سه نهاد نقشی کسب نکرده بودند که با توجه به این موضوع می توان آنها را با رویکرد سختگیرانه از عضویت حذف کرد یا با رویکرد خوشبینانه این اعضا را عضو ستاد دانست.

جدول شماره ۱۳. نتیجه عضویت اعضا در نظر خبرگان

نتیجه میزان نقش و وظیفه	نتیجه عضویت	پزشک ۶
	*	رئیس جمهور
امتیاز بالا کسب نکرده‌اند	*	رئیس قوه قضائیه
	*	رئیس مجلس شورای اسلامی
	*	دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی
	*	دبیر شورای عالی امنیت ملی
	*	رئیس ستاد کل نیروهای مسلح
	*	رئیس شورای عالی مدیریت حوزه‌های علمیه
		دفتر تبلیغات حوزه علمیه کشور
		رئیس شورای سیاست گذاری ائمه جمعه
		مسئول مرکز رسیدگی به امور مساجد
	*	دبیر شورای عالی مجازی
		رئیس شورای عالی شهرداری‌ها
	*	وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی
	*	وزیر آموزش و پرورش
	*	وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
	*	وزیر ورزش و جوانان
	*	وزیر کشور
	*	وزیر اطلاعات
		وزیر خارجه
امتیاز بالا کسب نکرده‌اند	*	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
	*	رئیس سازمان صدا و سیما
	*	رئیس سازمان بسیج مستضعفین
امتیاز بالا کسب نکرده‌اند	*	رئیس سازمان تبلیغات اسلامی
		رئیس سازمان تقریب مذاهب
	*	فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
	*	فرمانده نیروی انتظامی

بررسی امتیازها و انتخاب اعضای اصلی ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم گویای این است که فرضیه یعنی حضور اعضا از همه نهادهای مختلف علمی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، امنیتی، نظامی و انتظامی کشور در این ساختار تأیید شده است.

با دو پرسش دیگر میزان نیاز به حضور شخصیت‌های حقیقی در ساختار و تعداد آنها را نیز بررسی گردیده بود؛ نتیجه این است که خبرگان در پرسش ۷ پرسشنامه، ضرورت حضور شخصیت‌های حقیقی علمی، فرهنگی و هنری در شورای راهبردی را ۶۸٪ تأیید نموده‌اند و در پرسش ۸ پرسشنامه، خبرگان حضور ۴ شخصیت حقیقی را در ساختار به اتفاق تأیید نموده‌اند.

جمع‌بندی و پاسخ به پرسش اصلی (ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم در برابر دشمنان جمهوری اسلامی ایران چگونه باید باشد؟): نتایج ۵ پرسش فرعی تحقیق، نشان می‌دهد که برای مقابله با جنگ نرم در کشور، همه نهادها یا سازمان‌ها باید بسیج شوند، نتایج نشان می‌دهد که نمی‌شود گفت ماهیت جنگ نرم بیش از همه فرهنگی و اجتماعی است، ولی نهادهای بزرگی مانند حوزه علمیه، دانشگاه و بسیج را در مقابله با آن نقش نداد و فقط به حضور شخصیت‌های حقیقی حوزوی و فرهنگی و علمی در آن اکتفا نمود و از سویی نمی‌توان آن را عرصه جنگ و حضور هدفمند دشمن دانست، ولی وزارت اطلاعات، شورای عالی امنیت ملی، ستاد کل نیروهای مسلح، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروی انتظامی و قوه قضائیه را در مقابله با آن دخیل ندانست.

جدول شماره ۱۴. جمع‌بندی نتیجه پرسش تحقیق

نهاد یا سازمان اصلی مقابله با دشمن	عرصه‌های جنگ نرم	نوع ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم برای کشور در تحقیق	مأموریت و وظیفه ستاد یا ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم در این تحقیق	ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم در کشور جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی انقلاب فرهنگی / حوزه علمی و دانشگاه‌ها	فرهنگی	ترکیبی از ۲۰ نهاد یا سازمان حقوقی منتخب در تحقیق حاضر در سطح راهبردی	مأموریت منتخب با امتیاز ۹۸٪: «ایجاد سامانه رصد صحنه جنگ نرم و مدیریت راهبردی (برآورد، تحلیل، طرح‌ریزی، نظارت) مقابله با جنگ نرم» وظیفه منتخب با امتیاز ۱۰۰٪: «هدایت و هماهنگی برای اجرای مأموریت و عملیات مقابله با جنگ نرم»	
دولت و مجلس	سیاسی و اقتصادی			
بسیج و ناجا و قوه قضائیه	اجتماعی			
شورای عالی مجازی / وزارت ارتباطات / سپاه پاسداران / ناجا	رایانه‌ای (سایبری)			
شورای عالی امنیت ملی / ستاد کل نیروهای مسلح	امنیتی و نظامی			

بنابراین نتیجه تحقیق نشان‌دهنده این است که جنگ نرم فقط ماهیت فرهنگی ندارد و مقابله با جنگ نرم در همه حوزه‌ها و عرصه‌های کشور، نیازمند حضور همه نهادها و سازمان‌های مهم و کلیدی در ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم برای «ایجاد سامانه رصد صحنه جنگ نرم و مدیریت راهبردی (برآورد، تحلیل، طرح‌ریزی، نظارت) مقابله با جنگ نرم» و «هدایت و هماهنگی برای اجرای مأموریت و عملیات مقابله با جنگ نرم» می‌باشد.

(۲) پیشنهادها

(۲-۱) تشکیل ستاد راهبردی مقابله با جنگ نرم

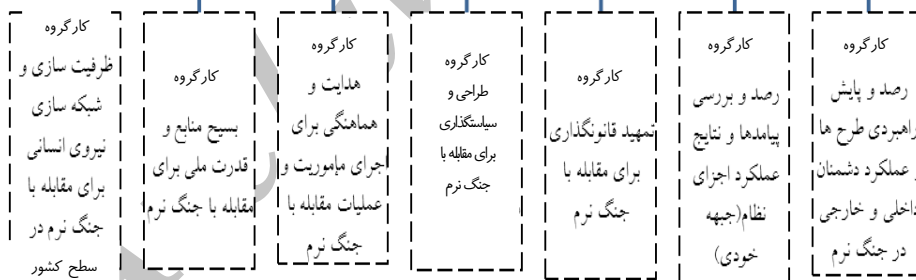
با وجود تأکید جدی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله)، تاکنون در کشور به‌گونه جدی و همه‌جانبه با جنگ نرم مقابله نشده است و نهادها یا سازمان‌های مرتبط با موضوع یادشده به دلیل عدم ورود مشخص و منسجم، عملکرد خوبی نداشته‌اند، پس پیشنهاد می‌شود ساختار مستقل و راهبردی در کشور تشکیل شود تا مأموریت و وظایف خود را

عمل نماید. این ساختار ستادی راهبردی مانند سایر شوراها ی عالی کشور بر حسب مأموریت می تواند زیر نظر بالاترین شخصیت حقوقی کشور یا افراد حقوقی دیگری باشد، البته اگر ریاست آن زیر نظر شخصیت حقوقی باشد که کمترین تغییرها را در طول زمان داشته باشد، بهتر است؛ چرا که با تغییر دولت ها برخی جهت گیری ها به لحاظ نوع و سطح جهان بینی و باورها متفاوت و متغیر است. همان گونه که در جدول ۱۰ و ۱۴ تأکید شده است، بیشترین مسئولیت این ساختار از جنس فرهنگی و اجتماعی و بهتر است ریاست آن بر عهده شخصیت حقوقی از جنس فرهنگی و اجتماعی باشد.

نمودار شماره ۲. ساختار پیشنهادی ستاد راهبردی مقابله با جنگ نرم

ستاد راهبردی مقابله با جنگ نرم در جمهوری اسلامی ایران

دبیرخانه ستاد راهبردی مقابله با جنگ نرم

اعضای پیشنهادی کارگروه های (کمیته های) اصلی ستاد مقابله با جنگ نرم: با توجه به میزان کسب امتیاز اعضا در انجام وظایف هفتگانه ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم، می توان آنها را حداقل اعضا، برای کارگروه های ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم در نظر گرفت.

جدول شماره ۱۵. اعضای پیشنهادی کارگروه‌ها (کمیته‌ها)

اعضای پیشنهادی	کارگروه‌های اصلی	ردیف
قوه مجریه / شورای عالی امنیت ملی / ستاد کل نیروهای مسلح / شورای عالی مجازی / وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / وزارت کشور / وزارت اطلاعات / سازمان صدا و سیما / سازمان بسیج مستضعفین / سپاه پاسداران انقلاب اسلامی / نیروی انتظامی	هدایت و هماهنگی برای اجرای مأموریت و عملیات مقابله با جنگ نرم	۱
قوه مجریه / مجلس شورای اسلامی / شورای عالی انقلاب فرهنگی / شورای عالی امنیت ملی / ستاد کل نیروهای مسلح / شورای عالی مدیریت حوزه‌های علمیه / شورای عالی مجازی / شورای فرهنگ عمومی کشور / وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / وزارت آموزش و پرورش / وزارت علوم / وزارت ورزش و جوانان / وزارت کشور / وزارت اطلاعات / سازمان صدا و سیما / سازمان بسیج مستضعفین / سپاه پاسداران / نیروی انتظامی / خبرگزاری‌ها و رسانه‌ها	رصد و پایش راهبردی طرح‌ها و عملکرد دشمنان داخلی و خارجی در جنگ نرم	۲
قوه مجریه / مجلس شورای اسلامی / شورای عالی انقلاب فرهنگی / شورای عالی مجازی / وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / سازمان صدا و سیما / سازمان بسیج مستضعفین / سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	طراحی و سیاستگذاری برای مقابله با جنگ نرم	۳
قوه مجریه / مجلس شورای اسلامی / شورای عالی انقلاب فرهنگی / شورای عالی امنیت ملی / شورای عالی مجازی / وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / وزارت علوم، تحقیقات و فناوری / وزارت کشور / وزارت اطلاعات / سازمان صدا و سیما / سازمان بسیج مستضعفین / سپاه پاسداران انقلاب اسلامی / نیروی انتظامی / خبرگزاری‌ها و رسانه‌ها	رصد و بررسی پیامدها و نتایج عملکرد اجزای نظام (جبهه خودی)	۴
قوه مجریه / ستاد کل نیروهای مسلح / وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / سازمان صدا و سیما / سازمان بسیج مستضعفین / سپاه پاسداران انقلاب اسلامی / خبرگزاری‌ها و رسانه‌ها	بسیج منابع و قدرت ملی برای مقابله با جنگ نرم	۵
مجلس شورای اسلامی / شورای عالی انقلاب فرهنگی / وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	تمهید قانونگذاری برای مقابله با جنگ نرم	۶
قوه مجریه / ستاد کل نیروهای مسلح / شورای عالی مدیریت حوزه‌های علمیه / وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / وزارت آموزش و پرورش / وزارت علوم، تحقیقات و فناوری / وزارت ورزش و جوانان / سازمان صدا و سیما / سازمان بسیج مستضعفین / نهاد نمایندگی رهبری در دانشگاه‌ها / سپاه پاسداران انقلاب اسلامی / دانشگاه‌ها / خبرگزاری‌ها و رسانه‌ها	ظرفیت‌سازی و شبکه‌سازی نیروی انسانی برای مقابله با جنگ نرم در سطح کشور	۷

(۲-۲) تقویت و جهت‌دهی ستادهای راهبردی نظام برای مقابله با جنگ نرم

به‌منظور ایفای نقش مقابله با جنگ نرم در کشور و همکاری ستادهای راهبردی نظام با ساختار راهبردی مقابله با جنگ نرم، بازنگری و تقویت مأموریت، وظایف و اعضای این ساختارها (شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی امنیت ملی، شورای عالی مجازی، ستاد کل نیروهای مسلح و...) لازم است؛ برای نمونه برای شورای عالی انقلاب فرهنگی به شکل زیر استدلال و پیشنهاد می‌شود: فرماندهی معظم کل قوا حضرت آیت‌العظمی امام خامنه‌ای (مدظله) در مورخه ۱۳۹۰/۳/۲۳ در آخرین دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی فرمودند: «در عرصه تهاجم پیچیده و فراگیر فرهنگ جبهه استکبار بر ضد نظام اسلامی، شورای عالی انقلاب فرهنگی همچون یک قرارگاه اصلی، وظیفه سیاستگذاری راهبردی و هدایت دستگاه‌ها و مراکز تأثیرگذار فرهنگی و بخش‌های اجرایی را برعهده دارد». رهبر معظم انقلاب اسلامی با یادآوری تعبیر چند سال گذشته خود از شورای عالی انقلاب فرهنگی به‌عنوان قرارگاه اصلی فرهنگی کشور افزودند: «در آن زمان برای برخی پرسش و یا ابهام به وجود آمده بود که چرا یک اصطلاح نظامی برای مسائل فرهنگی استفاده می‌شود، در حالی که با تأمل در شرایط کنونی فرهنگی دنیا، مشاهده می‌شود که یک تهاجم عظیم و پیچیده در عرصه فرهنگ در جریان است. گستره تهاجم فرهنگی جبهه استکبار، همه کشورهای دنیاست، اما در این تهاجم، مهم‌ترین هدف، نظام جمهوری اسلامی است؛ زیرا نظام اسلامی در برابر نظام سلطه ایستاده و اثبات کرده که در این ایستادگی خود صادق است و توانایی مقابله و پیشرفت را نیز دارد». بنابراین باید برای مقابله با جنگ نرم در مأموریت‌ها و وظایف و اعضای این شورا تجدیدنظر نمود تا این شورا بتواند در حوزه مقابله با جنگ نرم نیز عملکرد موفقی ارائه نماید.

منابع و مآخذ

۱. امام خمینی (ره)، سید روح... (۱۳۶۷)، *صحیفه نور*، ج ۱۷، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
۲. امام خامنه‌ای (مدظله)، سیدعلی (۱۳۹۰)، تهران، مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری در مورخه ۱۳۸۸/۱۲/۰۶؛ دیدار با جمعی از شعرا در مورخه ۱۳۸۸/۰۶/۱۴؛ دیدار با دانشجویان و نخبگان علمی در مورخه ۱۳۸۸/۰۶/۰۴؛ دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورخه ۱۳۹۰/۰۳/۲۳؛ دیدار با جمع کثیری از بسیجیان کشور در مورخه ۱۳۸۸/۰۹/۰۴؛ پیام به حجاج بیتا... الحرام در مورخه ۱۳۷۰/۰۳/۲۶؛ دیدار علما و روحانیون کرمان در مورخه ۱۳۸۴/۰۲/۱۱.
۳. اندیشگاه شریف (۱۳۸۸)، *پارادایم‌های حاکم بر جنگ‌های آینده*، چاپ اول، تهران، مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی وابسته به مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
۴. دانایی فرد، حسن (بی‌تا)، *طراحی ساختار سازمانی؛ مفاهیم، ابزارها و مدل‌ها*، قابل دسترسی در: www.payannameha.com
۵. دفت، ریچارد ال (۱۳۸۷)، *مبانی تئوری و طراحی سازمان*، ترجمه علی پارسائیان و سیدمحمد اعرابی، چاپ اول، تهران، انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
۶. رضائیان، علی (۱۳۷۹)، *مبانی سازمان و مدیریت*، چاپ دهم، تهران، سمت.
۷. شریفی، احمدحسین (۱۳۸۹)، *جنگ نرم*، چاپ دوم، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
۸. متقی، ابراهیم (تابستان ۱۳۸۸)، مدیریت جنگ نرم در فضای عدم تعادل امنیتی، *فصلنامه مطالعات بسیج*، سال دوازدهم، شماره ۴۳.